

UWAGA: poniższy scenariusz lekcji jest iterowany w ramach prac z wybranymi nauczycielami i może się jeszcze zmienić. Niemniej ta wersja może służyć każdemu zainteresowanemu.

Temat: Rzeczywistość okupowanego miasta w kulturze i popkulturze na przykładzie opowiadania Tadeusza Borowskiego "Pożegnanie z Marią" i gry wideo "This War of Mine".

Czas trwania zajęć: 1h

Podstawa programowa:

wymagania ogólne: I.1., I.4., I.5., I.7., I.8., I.10., I.11., III.1., III.3., IV.6.,

wymagania szczegółowe: I.1.9), I.1.10), I.1.11), I.1.14), I.1.15), I.1.16), I.2.6), I.2.7), IV.1, IV.6,

Cele lekcji:

- opis doświadczenia wojennego z perspektywy ludności cywilnej
- analiza porównawcza świata przedstawionego w grze i tekście literackim
- omówienie zmiany w wartościach wyznawanych przez człowieka w sytuacji ekstremalnej
- zrozumienie zachowań ludzi w sytuacji ekstremalnej

Rozwiązania metodyczne:

- formy pracy: indywidualna, grupowa;
- metody pracy: wykład aktywizujący, analiza interpretacyjna tekstu.

Materiały dydaktyczne:

- tekst opowiadania Tadeusza Borowskiego "Pożegnanie z Marią"
- materiały dodatkowe - karta pracy
- fotosy z gry "This War of Mine"

Założenia wstępne:

Przed lekcją uczniowie zapoznają się z tekstem opowiadania Tadeusza Borowskiego "Pożegnanie z Marią" oraz z grą "This War of Mine" produkcji 11bit studios (zadaniem uczniów jest przejście dowolnego fragmentu gry - wybór postaci i czas rozgrywki zależy od wyboru nauczyciela i/lub uczniów). Aby poznali oni fabułę i mechanikę gry, wystarczy kilka / kilkanaście dni w grze.

Na lekcję uczniowie przynoszą egzemplarz opowiadania Borowskiego. Nauczyciel przygotowuje kilka screenów z gry, które będą pokazywać różne sytuacje z życia bohaterów (propozycje zdjęć w załączniku nr 1).

Przebieg lekcji:

Wprowadzenie:

Na lekcji uczniowie powinni zauważyć, że rzeczywistość wojenna z perspektywy ludności cywilnej nie różni się niezależnie od czasów i tekstu

kultury, który tę rzeczywistość prezentuje. Powinni zwrócić uwagę na koszmar codziennego życia i przewartościowanie, jakie może być udziałem człowieka walczącego o przetrwanie. W kolejnej części warto z uczniami porozmawiać o różnicach wynikających z odmiennych kodów użytych do prezentowania treści (literacka i gra wideo). Uczeń powinien dostrzec różnice i wartość w poznawaniu różnorodnych tekstów kultury.

Lekcję można zacząć od zapytania uczniów o to, jak się zmieniło ich życie w czasie pandemii. Z czego musieli zrezygnować? Czy było to dla nich łatwe? Za czym najbardziej tęsknili w czasie przymusowego zamknięcia i nauki zdalnej?

Celem takiego wprowadzenia jest dostrzeżenie zmiany, jaka następuje w warunkach życia w sytuacji kryzysowej i jak to wpływa na dobrostan emocjonalny i fizyczny człowieka.

Innym początkiem lekcji może być pytanie o wrażenia z gry. Zapewne uczniowie są doświadczonymi graczami. Można zapytać, czy gra ich zaskoczyła? Czy tego się spodziewali? Jakie emocje im towarzyszyły? Czy to była przyjemna rozrywka czy raczej wyczerpujące emocjonalnie doświadczenie? Dlaczego?

Jak ukazana jest wojna oczami ludności cywilnej? Na podstawie gry i tekstu opowiadania Tadeusza Borowskiego odszukajcie podobieństwa i różnice między tekstami. Uzupełnijcie tabelę:

Pytania	Pożegnanie z Marią (propozycje odpowiedzi)	This War of Mine (propozycje odpowiedzi)
kim są bohaterowie	<i>np.: pracownicy firmy budowlanej, Tadeusz, Maria, kierownik, stara Żydówka, przyjaciele Tadeusza</i>	<i>np.: sportowiec, matematyk, zwykli ludzie</i>
Jak wyglądają relacje między nimi	<i>np.: współpracują ze sobą starając się czerpać, jak największe zyski z handlu, oszukują jeden drugiego robiąc na boku lewe interesy, przymykają oczy na pomoc Żydom, inżynier nie ufa swoim współpracownikom, niektórzy przyjaźnią się ze sobą lub są w intymnych relacjach</i>	<i>np.: współpracują, wspierają się, dbają o siebie, dzielą zadaniami</i>
czym się zajmują	<i>np.: studiują, handlują, pomagają Żydom, pędzą bimber i sprzedają go, tańczą,</i>	<i>np.: zdobywają pożywienia, handlują, okradają innych,</i>

	<i>urządzają wesela, piszą wiersze, działają w konspiracji, prowadzą sklep</i>	<i>gotują, robią sami potrzebne sprzęty, śpią, odpoczywają,</i>
<i>jak starają się przetrwać</i>	<i>np.: okradają Niemców, kierownik z Tadeuszem inżyniera, Tadeusz kierownika, pędzą bimber na handel, unikają łapanek, chowają cenne a nielegalne przedmioty</i>	<i>np.: nocą wyprawiają się w poszukiwaniu materiałów, leków, jedzenia i broni, regenerują siły, produkują sami najpotrzebniejsze rzeczy, okradają, zabijają innych</i>
<i>jakie decyzje muszą podejmować</i>	<i>np.: czy komuś pomóc (Żydówka), czy szukać ukochanej (Tadeusz)</i>	<i>np.: czy kogoś wpuścić, kto ma iść na poszukiwania, kto ma spać, kto będzie jadł, a kto pracował</i>
<i>jakie towarzyszą im emocje</i>	<i>np.: strach, frustracja, złość, smutek</i>	<i>np.: smutek, zadowolenie</i>
<i>co pozwala im ocalić człowieczeństwo, zachować godność w nieludzkich warunkach</i>	<i>np.: miłość, relacje, książki</i>	<i>np.: relacje - rozmowy, unikanie przemocy</i>
<i>jak wyglądają ich warunki życia</i>	<i>np.: mają ciepły dom, pracę, możliwość nauki i wspólnych radości, starają się funkcjonować podobnie do życia przed wojną</i>	<i>np.: nie mają pożywienia, są często chorzy, bezradni, żyją w zniszczonym domu</i>

WNIOSKI:

Jakie dostrzegasz najważniejsze podobieństwa w ukazywanej rzeczywistości w świecie przedstawionym opowiadania Borowskiego i świecie gry "This War of Mine"

- *handel*
- *kradzieże*
- *oszustwa*
- *trudność w zdobywaniu pożywienia i środków niezbędnych do życia*
- *...*

Wojna zmienia człowieka, zmusza go w walce o przetrwanie swoje lub bliskich do robienia rzeczy okrutnych, niegodnych.

Jakie dostrzegasz najważniejsze różnice między tekstami? Z czego one Twoim zdaniem wynikają?

np.:

- *u Borowskiego bohaterowie starają się zachować pozory normalności i żyć, jak przed wojną. Niektórzy nawet dorabiają się w czasie wojny. Wojna jednak zmienia człowieka. Tadeusz z zakochanego człowieka staje się człowiekiem "zlagrowanym" - bezdusznie opisuje śmierć ukochanej kobiety*
- *w This War of Mine nacisk położony jest na pokazanie wyborów moralnych, jakich muszą dokonać bohaterowie - są oni sobie równi, ale także czasami starają się przetrwać kosztem innych*

Różnice sprowadzają się głównie do opisanie świata przedstawionego, mniejszych lub większych trudności w zdobywaniu potrzebnych rzeczy. Wynikają z celu, jaki postawili sobie twórcy, na co chcieli położyć nacisk.

Czemu służą, Twoim zdaniem, odwołania do tragedii wojennej w kulturze popularnej?

np.:

- *żeby pokazać, jak wielkim złem jest wojna*
- *kultura popularna jest łatwiejsza w odbiorze i chętniej sięga po nią przeciętny odbiorca, więc może mieć większą siłę oddziaływania*

Proponowane screeny:

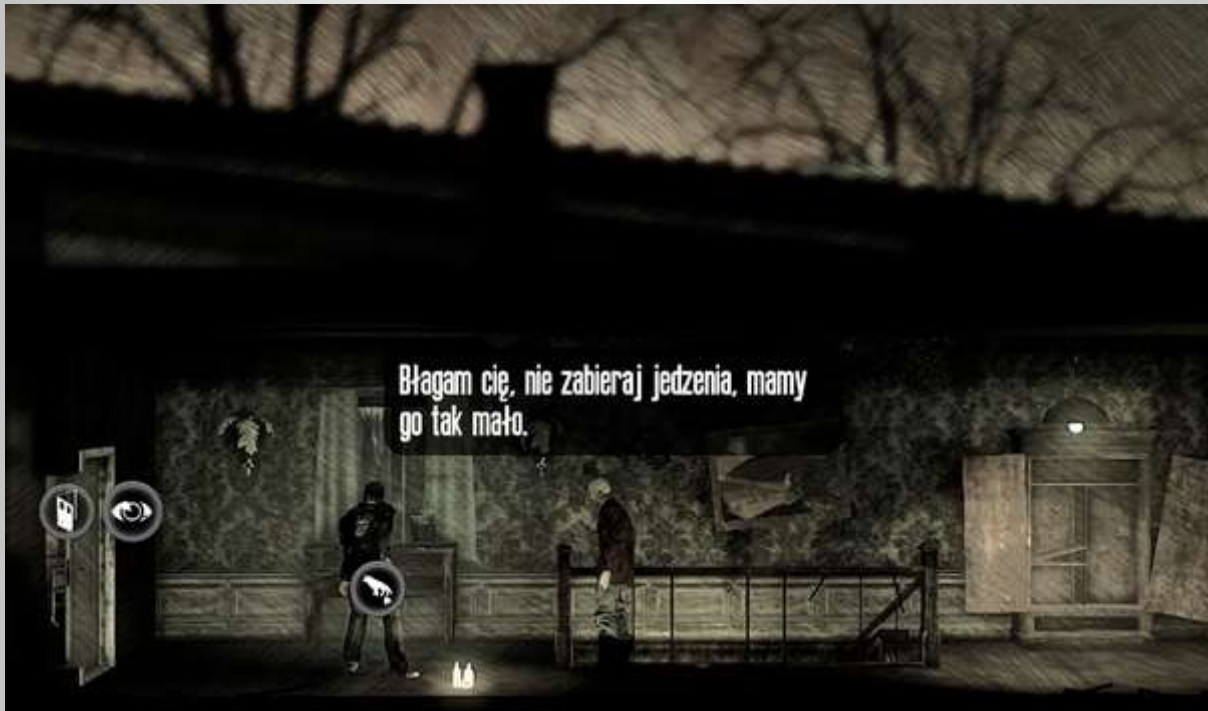

Marko nie żyje.

Marko został zabity podczas szukania zapasów.

Pytania	Pożegnanie z Marią (propozycje odpowiedzi)	This War of Mine (propozycje odpowiedzi)
1. kim są bohaterowie		
1. jak wyglądają relacje między nimi		
2. czym się zajmują		
3. jak starają się przetrwać		
4. jakie decyzje muszą podejmować		
5. jakie towarzyszą im emocje		
6. co pozwala im ocalić człowieczeństwo, zachować godność w nieludzkich warunkach		
7. jak wyglądają ich warunki życia		